

Sygn. akt I ACa 1508/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 czerwca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SA Małgorzata Dzięciołowska (spraw.)

Sędziowie: SA Bożena Wiklak

SA Hanna Rojewska

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Olejniczak

po rozpoznaniu w dniu 3 czerwca 2015 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa **Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.**

przeciwko **E. B., W. O., D. O., R. B., J. B. (1) i S. O.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych: E. B., W. O., D. O., R. B. i J. B. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 21 lipca 2014 r. sygn. akt II C 393/14

1. oddała wszystkie apelacje;
2. zasądza solidarnie od pozwanych: E. B., W. O., D. O., R. B. i J. B. (1) na rzecz Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 21 lipca 2014 r. Sąd Okręgowy w Łodzi w punkcie 1 sentencji uchylił nakaz zapłaty wydany w sprawie II Nc 4/14 przez Sąd Okręgowy w Łodzi 24 stycznia 2014 r. w części zasądzającej od pozwanych odsetki od kwoty 155.108 złotych za okres od 31 grudnia 2013 r. do dnia zapłaty i zasądził od E. B., W. O., D. O., R. B., J. B. (1) i S. O. solidarnie odsetki ustawowe od kwoty 155.108 złotych za okres od 31 grudnia 2013 r. do 30 kwietnia 2014 r. włącznie, w punkcie 2 rozłożył kwotę należności głównej zasądzonej w nakazie zapłaty z 24 stycznia 2014 r. w wysokości 155.108 złotych na miesięczne raty

- dwadzieścia trzy raty po 6.250 złotych,

- dwudziestą czwartą ratą w wysokości 11.358 złotych,

płatne do piętnastego dnia każdego miesiąca poczynając od maja 2014 r. z ustawowymi odsetkami na wypadek uchybienia terminu płatności którejkolwiek z rat, w punkcie 3 sentencji utrzymał w mocy w/w nakaz zapłaty w pozostałej części skierowanej przeciwko E. B., W. O., D. O., R. B., J. B. (1) i S. O. (k 202).

Sąd pierwszej instancji wskazał, że złożony w sprawie weksel jest wekslem własnym w rozumieniu art. 101 prawa wekslowego. Ze swej istoty jest samoistnym zobowiązaniem wystawcy, czyli osób podpisanych na awersie weksla – w tym przypadku E. B., R. B., W. O. i D. O., do zapłaty oznaczonej w nim sumy na rzecz oznaczonego w wekslu wierzyciela - (...) SA w W., w określonym terminie. Poręczyciele wekslowi odpowiadają za sumę wekslową tak samo jak ten, za kogo poręczyli, czyli tak jak wystawcy weksla własnego - art. 32 prawa wekslowego.

Jednym z zarzutów, jakimi można bronić się przed zobowiązaniem wekslowym jest wada formalna weksla, tzn. brak cech, które nadają dokumentowi charakter weksla własnego - art. 102 prawa wekslowego. Pozwani małżonkowie B. wycofali się z tego zarzutu, podobnie jak W. O. i D. O.. Natomiast J. B. (1) i S. O. ograniczyły uzasadnienie tego zarzutu wyłącznie do kwestii oznaczenia blankietu wekslowego, na którym zamieszczono wzmiankę o uiszczeniu opłaty skarbowej w wysokości 20 złotych, co ograniczać miało wysokość sumy wekslowej. Jest to zarzut chybiony o tyle, że taka adnotacja nie jest elementem weksla rozumianego, jako źródło zobowiązania wekslowego, zaś uiszczenie opłaty skarbowej nie jest warunkiem, od którego uzależnione są zarówno ważność weksla, jak i możliwość wpisania na nim określonej sumy.

Pozwani nie skonkretyzowali też żadnych innych zarzutów mogących skutkować nieważnością samego weksla bądź uznaniem, że został on wypełniony niezgodnie z porozumieniem wekslowym określającym zasady jego wypełnienia przez posiadacza.

Sąd okręgowy wskazał, że bezzasadny jest zarzut przedawnienia, ponieważ zobowiązania wystawcy weksla i poręczyciela wekslowego przedawniają się z upływem lat trzech od dnia płatności - art. 70 w zw. z art. 104 i art. 32 prawa wekslowego. Termin trzyletni rozpoczął bieg 31 grudnia 2013 r. i do chwili wniesienia pozwu nie upłynął.

Przedawnienie roszczenia z umowy agencyjnej, w związku z którymi wypełniony został weksel, zawartej między podmiotami gospodarczymi wynosi trzy lata i liczony jest od dnia wymagalności roszczeń, tzn. od dnia, w którym E. B. i W. O. powinni byli przekazać powodowi składki zebrane w drugiej połowie 2013 r. Termin ten nie upłynął do 16 stycznia 2014 r.

Wniesienie pozwu o zapłatę z weksla przerwało bieg terminu przedawnienia w stosunku do pozwanych w tej sprawie, stosownie do art. 123 § 1 pkt 1 kc w zw. z art. 71 prawa wekslowego i termin ten nie biegnie do czasu prawomocnego zakończenia postępowania – art. 124 § 2 kc w zw. z art. 71 prawa wekslowego.

Odpowiedzialność wystawców weksla własnego i poręczycieli wekslowych jest solidarna – art. 47 prawa wekslowego.

Sąd pierwszej instancji podniósł, że ze względu na wskazany w wekslu termin płatności, żądanie odsetek od dnia następnego należało uznać za uzasadnione na podstawie art. 481 kc (k 203 do 205).

Apelacje od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 21 lipca 2014 r. złożyli pozwani, przy czym apelacja pozwanej S. O. została odrzucona postanowieniem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 12 września 2014 r. (k 265).

Pozwani: E. B., R. B. i J. B. (1) zaskarżyli wyrok w całości w oparciu o zarzuty:

1. braku rozważenia wszystkich okoliczności sprawy poprzez niezasadne przyjęcie, że pozwani będą w stanie spłacić zadłużenie w 23 ratach w wysokości po 6.250 złotych i jednej racie w wysokości 11.358 złotych,
2. rozłożenie należności na raty o zbyt dużej wysokości, co uniemożliwia ich spłatę przez pozwanych.

Skarżący wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku przez rozłożenie należności na raty o wysokości maksymalnej po 1500 złotych miesięcznie, płatne w terminie do dnia 15 każdego miesiąca, poczynając od dnia 15 września 2014 r. i nieobciążanie ich kosztami sądowymi, ewentualnie o uchylenie powyższego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania (k 231 do 232).

Pozwani: D. O. i W. O. zaskarżyli wyrok w całości i wnieśli o ponowne rozpoznanie sprawy.

W uzasadnieniu apelacji wskazali, że zachowania współnika rażąco naruszało przepisy o spółce i to E. i R. B. powinni spłacić całe zadłużenie. Ich odpowiedzialność na podstawie weksla nie powinna być w tej sytuacji „kartą przetargową”, gdyż pozwani przyznali się do zagarnięcia całej kwoty i wyrazili chęć jej spłaty (k 237 do 238, k 259 do 260).

W odpowiedziach na apelacje powodowa spółka wniosła o ich oddalenie i zasądzenie solidarnie na jej rzecz kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych (k 278 do 280 i k 281 do 282).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacje jakie niezasadne podlegały oddaleniu.

Art. 387 § 2¹ kpc stanowi, że jeżeli sąd drugiej instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego ani nie zmienił ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji, a w apelacji nie zgłoszono zarzutów dotyczących tych ustaleń, uzasadnienie wyroku może zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

W myśl tego przepisu z uwagi na treść zarzutów apelacji, ograniczających się, jak wskazano wcześniej, jedynie do zastosowania w sprawie przepisów prawa materialnego Sąd Apelacyjny w Łodzi uznał ustalenia faktyczne przedstawione w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, wobec ich niezakwestionowania przez skarżących, za własne.

Na ich podstawie ustosunkował się do zarzutów postawionych w apelacji, wyjaśniając w swoich rozważaniach przepisy prawa, które powinny być w sprawie zastosowane i przyjętą ich interpretację.

W ramach prowadzenia działalności gospodarczej pozwani E. B. i W. O. świadczyli na rzecz powodowej spółki usługi – pośrednictwo ubezpieczeniowe (k 45 do 72). Wystawili wraz z R. B. i D. O. weksel, którego poręczycielami byli pozostali pozwani w sprawie (k 4). Pozwani pismami z dnia 17 grudnia 2013 r. zostali wezwani do zapłaty weksla wraz z wezwaniem do jego wykupu (k 10 do 17). W zarzutach (k 102 do 103, 110 do 111, 117 do 118, 125 do 126, 133 do 134, 141 do 142) od wydanego w dniu 24 stycznia 2014 r. nakazu zapłaty (k 77) pozwani zakwestionowali wysokość roszczenia strony powodowej, prawidłowość wypełnienia weksla, podnieśli zarzut przedawnienia i jednocześnie wyrazili wolę zawarcia ugody dotyczącej spłaty zadłużenia w 60 równych ratach płatnych do 15 - go każdego miesiąca.

Na rozprawie w dniu 14 lipca 2014 r. pozwani: R. B., E. B. uznali roszczenie i cofnęli zarzuty poza częścią odnoszącą się do J. B. (2) (k 168 nakaz został już uprzednio w stosunku do zmarłego pozwanego uchylony i pozew odrzucony). Podtrzymali jednocześnie wniosek o rozłożenie należności na raty określając ich wysokość na kwoty po 2.000 złotych. Pozwani W. O., D. O. i J. B. (1) podtrzymali zgłoszone zarzuty (k 199).

Z art. 493 kpc wynika, że pozwany powinien przedstawić zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy oraz okoliczności faktyczne i dowody, pod rygorem ich pominięcia przez sąd (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2013 r., I CSK 763/12, LEX nr 1408884, wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 18 lutego 2009 r., I ACa 100/09, LEX nr 756552; wyroki Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia: 19 czerwca 2008 r., I ACa 544/07, LEX nr 468597, 24 kwietnia 2014 r., I ACa 42/14, LEX nr 1474824). Reguła wynikająca uprzednio z art. 495 § 3 kpc, zakreślająca możliwość rozszerzenia zarzutów, czas zgłoszenia nowych okoliczności, twierdzeń i dowodów (przepis uchylony art. 1 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. nr 233, poz.1381, ogłoszony dnia 2 listopada 2011 r., które to zmiany, zgodnie z treścią art. 11, weszły w życie w terminie 14 dni od ogłoszenia) została w zmodyfikowanej treści ujęta obecnie w art. 207 § 6 kpc.

Inaczej traktowane jest jedynie po wniesieniu zarzutów żądanie zbadania stosunku podstawowego, który łączył strony. Wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym na podstawie weksla umożliwia, w wypadku wniesienia zarzutów, poszerzenie podstawy faktycznej i prawnej sporu o stosunek podstawowy zarówno z inicjatywy powoda,

jak i pozwanego, jednak zawsze w granicach nakazu (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2014 r., V CSK 376/13, LEX nr 1493241).

Zestawienie tych uregulowań i ich wykładni skutkowało przyjęciem, że twierdzenia apelacji wykraczające poza zakres zarzutów, zwłaszcza dotyczące twierdzeń odnoszących się do przyczyn powstania zadłużenia spółki cywilnej w stosunku do strony pozwanej nie mogły być uznane za skuteczne.

Dodać należy, że przepis art. 864 kc określa zasadę solidarnej odpowiedzialności współników za zobowiązania spółki.

Poprzez określenie „zobowiązania spółki” rozumie wszystkie zobowiązania, których podmiotami są łącznie wszyscy współnicy i które powstały po ich stronie na skutek tego, że są współnikami spółki cywilnej. Chodzi o zobowiązania współników, które nie są ich zobowiązaniami osobistymi, natomiast wynikają z działalności spółki cywilnej i jej celu. Tytuł powstania zobowiązania jest natomiast obojętny. Zobowiązania te mogą wynikać zarówno z umów zawartych przez współnika w ramach uprawnień wynikających z art. 866 kc, jak i z czynów niedozwolonych czy bezpodstawnego wzbogacenia. Odpowiedzialność na jego podstawie ponoszą zarówno aktualni, jak również byli współnicy spółki cywilnej, przy czym w stosunku do tych ostatnich istotne jest ustalenie, że w okresie powstania zobowiązania byli oni współnikami spółki cywilnej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2008 r., II CNP 49/08, LEX nr 512041, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 26 maja 2014 r., I ACa 1339/13, LEX nr 1477173 i cytowany w uzasadnieniu odpowiedzi na apelację wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2004 r., I CK 150/03, LEX nr 602655).

Twierdzenia pozwanego W. O. (wspólnika spółki) i jego żony, która podpisała weksel - D. O. o spowodowaniu poprzez działania pozwanych E. i R. B. zadłużenia w wyniku dokonania czynu niedozwolonego (wyplacenia pieniędzy z konta rozliczeniowego spółki i przeznaczenia ich na własne cele lub niewpłacenia pieniędzy przez współnika uzyskanych z tytułu prowadzenia działalności - art. 415 kc) nie mogły mieć dla oceny prawidłowości rozstrzygnięcia sprawy przez sąd pierwszej instancji znaczenia. Przesądzały o tym omówione wcześniej względy procesowe (inne twierdzenia zarzutów) oraz treść prawa materialnego dotyczącego zobowiązań spółki.

Dodatkowo w związku z ustnym wystąpieniem małżonków O. na rozprawie apelacyjnej należy wskazać, że rozważania sądu pierwszej instancji dotyczące zgłoszonego w sprawie zarzutu przedawnienia roszczenia są w realiach sprawy prawidłowe.

Odnosząc się do zarzutów apelacji pozwanych: E. B., R. B. i J. B. (1) podkreślić trzeba, że przepis art. 320 kpc określa szczególną regułę wyrokowania („moratorium sędziego”), dotyczącą przedmiotu orzekania, dającą sądowi możliwość uwzględnienia także interesów pozwanego, w zakresie czasu wykonania wyroku, a interesów powoda przez uniknięcie bezskutecznej egzekucji. Mimo umiejscowienia go wśród przepisów postępowania, ma on charakter materialnoprawny, ponieważ modyfikuje treść łączącego strony stosunku cywilnoprawnego, w odniesieniu do sposobu i terminu spełnienia świadczenia przez pozwanego i w tym zakresie ma charakter konstytutywny (wyrok Sądu Najwyższego z dnia: 3 kwietnia 2014 r., V CSK 302/13, LEX nr 1480070, 9 sierpnia 2005 r., IV CK 82/05 i 26 kwietnia 2006 r., V CSK 20/06, niepubl., uchwała Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2006 r., III CZP 126/06, OSNC 2007, nr 10 poz. 147.).

Art. 320 kpc stanowi, że w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie, a w sprawach o wydanie nieruchomości lub o opróżnienie pomieszczenia - wyznaczyć odpowiedni termin do spełnienia tego świadczenia. Już z treści powyższego uregulowania wynika, że jest ono stosowane przez sąd fakultatywnie (sąd może), który przez pryzmat okoliczności, na które powołuje się strona chcąc skorzystać z możliwości rozłożenia zasądzonego świadczenia na raty, dokonuje oceny istnienia bądź nie przesłanki „w szczególnie uzasadnionych wypadkach”.

Takie „wypadki” zachodzą, jeżeli ze względu na stan majątkowy, rodzinny, zdrowotny spełnienie świadczenia przez pozwanego niezwłoczne lub jednorazowe spełnienie zasądzonego świadczenia przez pozwanego byłoby niemożliwe lub bardzo utrudnione albo narażałoby jego lub jego bliskich na niepowetowane szkody.

Sąd pierwszej instancji uznał, że ujawnione w trakcie składnia przez strony zeznań okoliczności dotyczące sytuacji rodzinnej, dochodowej i majątkowej pozwanych skutkowały potrzebą rozłożenia należności na 24 raty. Nie można się zgodzić ze skarżącymi, że w okolicznościach sprawy sąd powinien rozłożyć należność na większą ilość rat, w dłuższym okresie czasu i w niższej wysokości.

Ugruntowany w orzecznictwie sądów powszechnych jest pogląd, że ochrona jaką zapewnia pozwanemu dłużnikowi art. 320 kpc nie może być stawiana ponad ochronę wierzyciela w procesie cywilnym i wymaga uwzględnienia wszelkich okoliczności sprawy, w tym uzasadnionego interesu podmiotu inicjującego proces (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 18 grudnia 2013 r., sygn. akt I ACa 916/13, LEX nr 1416150, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku dnia 31 maja 2012 r., sygn. akt I ACa 242/12, LEX nr 1321914). Rozłożenie świadczenia na raty ma ten skutek, że wierzycielowi nie przysługują odsetki od ratalnych świadczeń za okres od daty wyroku do daty płatności poszczególnych rat (tak m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2006 r., III CZP 126/06, OSNC z 2007 r., z. 10, poz. 147, OSP z 2010 r., z 4, poz. 44 oraz potwierdzona tym orzeczeniem uchwała 7 s. Sądu Najwyższego z dnia 22 września 1970 r., III PZP 11/70, OSNCP z 1971 r., nr 4, poz. 61).

Rozłożenie świadczenia na raty spowodowało, że wierzyciel może uzyskać należne mu świadczenie po upływie dwóch lat. Zadłużenie pozwanych pochodzi z 2013 roku, co wskazuje na okres prawie czterech lat oczekiwania przez wierzyciela na uzyskanie świadczenia. Nie będą w okresie rozłożenia określonej w wyroku kwoty naliczane odsetki od całej sumy, lecz jedynie od czasu wymagalności poszczególnych rat. W zakresie twierdzeń E. i R. B. nie można pominąć przyznanej przez nich okoliczności spowodowania zadłużenia (k 199 odwr., rozprawa z dnia 14 lipca 2014 r. - czas 00:17:46 do 00:18:55 i 00:27:29 do 00:28:24).

W tej sytuacji faktycznej nie można zgodzić się ze skarżącymi, że przy rozłożeniu świadczenia na raty nie uwzględniono wszystkich okoliczności konkretnej sprawy. Na zakres rozłożenia świadczenia na raty wpłynęła właściwa ocena interesu wierzyciela, stanu zadłużenia pozwanych, przyczyn jego powstania i sytuacji pozwanych, w szczególności tych, których działania nie legły u podstaw powstania zadłużenia.

Mając powyższe okoliczności na względzie Sąd Apelacyjny w Łodzi, na podstawie art. 385 kpc oddalił apelację i orzekł o kosztach postępowania odwoławczego na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z art. 108 § 1 kpc i art. 391 § 1 kpc oraz § 6 pkt 6 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 461).